

Bij het afscheid van Emiel Pauwels

13/01/2014 | Rik Torfs

2 FOTO'S

Photo News

Vorige dinsdag overleed atleet Emiel Pauwels (95). Hij koos voor euthanasie. Hij was ernstig ziek, en al lag de dood misschien niet onmiddellijk op de loer, sporten zou hij nooit meer kunnen. Maandag ontving hij thuis vele familieleden en vrienden, dronk met hen champagne en haalde herinneringen op. Camera's draaiden ijverig, perslui stroomden toe. Het overlijden van Emiel kreeg nog meer aandacht dan de ontroerend mooie overwinning die hij vorig jaar behaalde tijdens het wereldkampioenschap sprint. Overal ter wereld, van Frankrijk tot Spanje over de Verenigde Staten, berichtte de pers, en nu citeer ik een Vlaamse krant, 'over zijn moedige keuze en zijn opmerkelijke afscheidsdrink met familie en vrienden.'

Ik beseft dat ik over Emiel beter niet zou schrijven. Elke kanttekening bij zijn dood is oneerbiedig. Want natuurlijk heeft hij juridisch zonder meer het recht om euthanasie te vragen en te verkrijgen.

Evenmin spreek ik een moreel oordeel uit over de keuze van Emiel Pauwels. Wie ben ik om dat te doen? Bovendien vergeet

vellen, een gedetailleerde kennis van de omstandigheden en context waarin de feiten plaatsvonden. En nooit mogen we vergeten dat schroom tegenover de dood primeert op ethische discussies.

Daarbij komt dat de afscheidsdrink van Emiel hem wellicht veel plezier heeft bezorgd. Misschien had hij dat moment nodig om te kunnen sterven. Hij ontmoette mensen die hij dertig jaar lang niet had gezien. Het leven als een reis in lussen. Emiel kon een laatste keer verhalen vertellen. Zijn medailles werden hem omgehangen terwijl hij, rechtop zittend in bed, champagne dronk. Een afscheidsplechtigheid waarbij de dode levend is, en commentaar levert bij wat hij ziet. Kortom, u zal me niet betrappen op enige kritiek.

De vragen die ik heb, betreffen niet Emiel, ik stel ze los van hem, voor ons die achterblijven.

Vooreerst weet ik niet precies wat mensen met de moedige keuze van Emiel bedoelen. Is het moedig dat hij kiest? De vraag is of je inzake leven en dood per se moet kiezen. Is het moedig dat hij voor euthanasie kiest? Dat zou kunnen betekenen dat het minder moedig is in leven te blijven dan te sterven. Dat vind ik niet. Er zijn geen morele verliezers en winnaars.

Vervolgens is er het publieke karakter van het afscheid. Dat gebeurt niet onder familie en vrienden. Integendeel. Heel de wereld mag alles zien. Het afscheidsritueel voltrekt zich urbi et orbi. De reportage van het laatste glas wordt uitgezonden vooraleer de euthanasie plaatsvindt. Vreemd is het beelden te zien en gesprekken te horen van iemand die de dag erna kort na de middag met zekerheid zal overlijden. Opvallend ook dat een samenleving die ruim een halve eeuw geleden nog onnozel fulmineerde tegen prentjes met een blote borst of wat schamel schaamhaar, met deze beelden geen enkele moeite heeft. Het langzame verdwijnen van elke vorm van privacy speelt zeker mee. Verdwijnen? Of blijft er toch een grens? Van de euthanasie zelf werden er, wat mij betreft gelukkig, geen beelden getoond. Maar valt het uit te sluiten dat zulks binnenkort toch gebeurt, indien de patiënt erom vraagt? Is er een grens, en waar ligt hij?

Een laatste vraag gaat over de dood. Wat over hem te denken, wanneer hij geheel en al onvermijdelijk is? Wanneer zijn uur vaststaat, hij zich keurig op een vooraf bepaald ogenblik aanmeldt? Niet als een dief in de nacht. Als een vriend. Niet als iemand die in het andere kamp staat. Maar in hetzelfde.

dood veroordeelden door de eeuwen heen. Maar er is natuurlijk een verschil. Want zij stierven niet vrijwillig. Dat deed Emiel Pauwels wel.

Toch overviel mij even een vreemde gedachte, die ik met uiterste schroom formuleer, maar evenmin wil verdringen. Kon Emiel, na de afscheidsdrink, nog terug? Bijvoorbeeld omdat hij verlangde naar een tweede receptie, de volgende dag, of later? Kun je van mening veranderen wanneer je afscheid hebt genomen voor het oog van de camera? Juridisch natuurlijk wel. Maar hoe kom je ermee weg? Zullen de kranten nog altijd van een moedige keuze gewagen, wanneer je op de rand van het sterven rechtsomkeer maakt?

Enkel na de dood blijft wat anderen denken ons bespaard.